

Rozdział

1

RR

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Województwo małopolskie, o powierzchni stanowiącej 4,9% powierzchni kraju, położone jest na południu Polski. Długość południowej granicy z Republiką Słowacką wynosi 319 km, północnej z województwem świętokrzyskim 185 km, zachodniej z województwem śląskim 291 km i wschodniej z województwem podkarpackim 187 km. Najdalej wysunięte punkty graniczne stanowią: na południu szczyt górski Żabia Turnia Mięgoszowicka, na północy Kolonia Marcinowice w gminie Kozłów, na zachodzie Kaniówek Dankowski w gminie Brzeszcze oraz na wschodzie rzeka Wisłoka w gminie Sękowa.

Stolicą jest liczący około 755 tys. mieszkańców Kraków, historyczna stolica Polski, należąca do najpiękniejszych i najbardziej rozpoznawalnych miast na świecie. Miasto jest prawdziwym skarbcem dziedzictwa kulturowego, dzięki czemu zostało wpisane na pierwszą listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO (podobnie jak i 7 innych obiektów i zespołów obiektów, tj. Kopalnia Soli w Wieliczce, obszar byłych obozów zagłady Auschwitz-Birkenau, zespół klasztorny OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej oraz 4 gotyckie zabytki architektury drewnianej – kościoły w Binarowej, Dębnie, Lipnicy Murowanej i Sękowej). Liczba mieszkańców plasuje województwo małopolskie na 4. miejscu w kraju po mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Równocześnie należy do grupy najgęściej zaludnionych (218 osób/km²), co daje 2. miejsce w kraju po śląskim, przy średniej krajowej na poziomie 122 osoby/km². Także wskaźnik poziomu zaludnienia obszarów wiejskich jest bardzo wysoki (123 osoby/km²), co daje w skali kraju 1 miejsce, przy średniej krajowej 51 osób/km². Równocześnie znaczne rozproszenie osadnictwa na obszarach wiejskich stanowi czynnik wpływający na stan jakości zasobów środowiska i jest przyczyną wysokich kosztów realizacji infrastruktury technicznej.

Ukształtowanie powierzchni ma charakter górski i wyżynny. Ponad 30% obszaru leży powyżej 500 m n.p.m., a tylko około 9% poniżej 200 m n.p.m., rozpiętość wysokościowa wynosi około 2300 m, od 158 m n.p.m. położonej Wisły koło Słupca do 2499 m n.p.m.

Rysy w Tatrach. W granicach województwa występuje cały wachlarz typów rzeźby terenu: od wysokogórskiej, polodowcowej Tatr Wysokich, przez górską rzeźbę polodowcowo-krasową Tatr Zachodnich, średniogórską beskidzką, pogórską i wyżynną krasową, aż po nizinną Kotlinę Podkarpackich.

Połowa obszaru województwa z uwagi na zróżnicowanie środowiska przyrodniczego objęta jest ochroną prawną, co decyduje o 2. pozycji w kraju. Na obszary chronione składają się: 6 parków narodowych, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, pomniki przyrody, strefy ochronne wokół miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków.

Zróżnicowanie regionalne warunków klimatycznych pokrywa się z zasięgiem występowania podstawowych jednostek fizjograficznych, tj. Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, Wyżyny Małopolskiej, Północnego Podkarpacia, Zewnętrznych Karpat Zachodnich, Centralnych Karpat Zachodnich. Pod względem klimatycznym w tym obszarze wyróżnia się co najmniej trzy regiony klimatyczne: wyżyn środkowopolskich, kotlin podkarpackich i samych Karpat. Masy powietrza napływają głównie z kierunków zachodnich oraz z południa i południowego

Wawel na wiosnę (fot. Liliana Czarnecka)

Swinica (fot. Liliana Czarnecka)

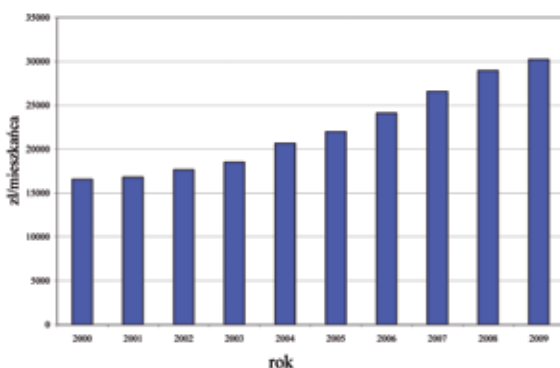
Tojad (fot. Liliana Czarnecka)

wschodu. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 5-8°C, a średnia roczna wysokość opadów około 800 mm. Roczne wieloletnie sumy opadów wynoszą od 550 mm na Wyżynie Małopolskiej do 1200-1400 mm w Karpatach.

Obszar województwa prawie w całości należy do dorzecza górnej Wisły (zlewisko Bałtyku) oraz w niewielkim stopniu do dorzecza Czarnej Orawy (zlewisko Morza Czarnego). Sieć rzeczna stanowią prawobrzeżne karpacie dopływy Wisły, tj. Soła, Skawa, Raba i Dunajec odwadniające obszar Beskidów i Pogórza. W porównaniu z innymi regionami Polski województwo małopolskie posiada dosyć bogate zasoby wód powierzchniowych (około 4916,5 m³/rok). Wody 24 GZWP (10 zbiorników w całości i 14 częściowo) charakteryzują się zasobami niższymi od przeciętnych w skali krajowej.

Województwo charakteryzuje się zróżnicowaną regionalnie bazą surowcową, w której należy wyodrębnić złoża surowców energetycznych, chemicznych wraz z solankami jodowo-bromowymi, rudy metali nieżelaznych, surowce skalne, wody lecznicze, mineralne i termalne.

Jest jednym z najbardziej zróżnicowanych ekonomicznie regionów Polski. Wiodącymi gałęziami gospodarki województwa jest sektor wysokich technologii, bankowości, jak również produkcja spożywcza, w tym przemysł tytoniowy. W dalszym ciągu podstawę gospodarki stanowią tradycyjne gałęzie, w tym: hutnictwo, górnictwo, przemysł chemiczny i metalowy. Coraz szybciej rozwija się sektor usług, m.in. konsultingowych, doradczych, projektowych, wydawniczych oraz turystyki i usług uzdrowiskowych.

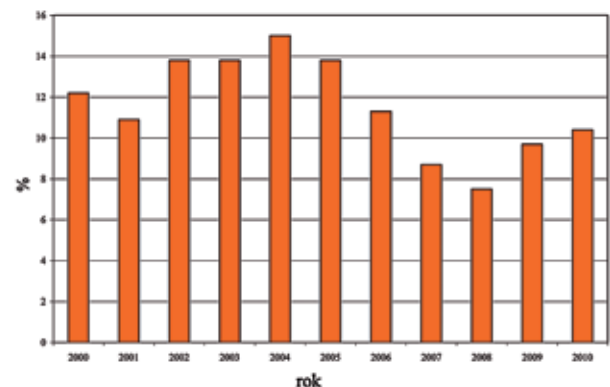

Wykres 1.1. Wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie małopolskim w latach 2000-2009 (źródło: GUS)

Na rozwój społeczno-gospodarczy w regionie mają wpływ specjalne strefy ekonomiczne: Krakowska Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefami w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu, Zabierzowie, Niepołomicach i Dobczycach, Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK MIELEC z podstrefą w Gorlicach, Tarnobrzeska Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefą w Wojniczu oraz Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefą w Myślenicach.

Wartość produktu krajowego brutto (PKB) wytworzonego na obszarze województwa w 2009 roku wynosiła 99 509 mln zł, co stanowiło 7,4% w skali kraju i dało 8. miejsce w rankingu krajowym. Wskaźnik wielkości PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie małopolskim wynosił w 2009 roku 30 220 zł, co stanowiło 85,8% średniej dla kraju (wykres 1.1).

Liczba osób pracujących w 2010 roku na terenie województwa wyniosła 1 225,2 tys. i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. Stopa bezrobocia rejestrowanego znacząco rośnie od 2008 roku (wykres 1.2).

Wykres 1.2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie małopolskim w latach 2000-2010 (źródło: GUS)

Tabela 1.1. Województwo małopolskie (źródło: GUS, 2010)

Wyszczególnienie	Polska	Województwo małopolskie
Powierzchnia w km ²	312 679	15 183
Gęstość zaludnienia na 1 km ²	122	218
Ludność w tys. osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, w tym:	38 2000	3 310,0
■ w miastach	23 264,4	1 627,8
■ na wsi	14 935,7	1 682,2
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55	57
Liczba powiatów ogółem, w tym miasta na prawach powiatu	314 65	22 3
Liczba gmin	2479	182
Liczba miast	903	60
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	12,4	10,4
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód i ziemi w hm ³	9 216,8	557,3
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [tys.]	24 921,6	1 849,7
Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych [tys. ton]:		
■ pyłowych	62,5	3,9
■ gazowych	216 155,4	10 475,8
■ gazowych bez CO ₂	1 703,9	131,2
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku w tys. ton	10 044,2	766,0
Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	263,0	232,0
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona:		
■ w tys. ha	10 143,1	790,3
■ % powierzchni	32,4	52
W tym:		
■ parki narodowe	314,5	38,0
■ rezerваты przyrody	164,2	3,3
■ parki krajobrazowe	2 529,0	175,8
■ obszary chronionego krajobrazu	6 990,0	571,8
■ pozostałe formy	145,4	1,3

Wisła – królowa polskich rzek
(fot. Piotr Pilch)